บทความวิจัย

มาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย*

REGULATORY FRAMEWORK OF CROSS-BORDER DIGITAL PLATFORMS UNDER THE PRINCIPLE OF THAILAND'S DIGITAL SOVEREIGNTY

ฐิติกัญญ์ นิธิไชยวัฒน์ เว็นต์เซล[1*], พุทธรักษา วรวงษ์[2], ประจำ สุขชุม[3]

Thitikan Nithichaiwat Wentzel[1*], Puttaraksa Vorravong[2], Pracham Sookchum[3]

[1]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก พิษณุโลก ประเทศไทย

[1]Faculty of Law, Phitsanulok University, Phitsanulok, Thailand

[2]คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี ประเทศไทย

[2]Faculty of Law, Western University, Pathum Thani, Thailand

[3]นักวิชาการอิสระ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

[3]Independent Scholar, Bangkok, Thailand

[*]Corresponding author E-mail: Thitikan.nit@gmail.com

[*]Tel: 084-636-3598

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของไทยและต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) เพื่อเปรียบเทียบกฎหมายไทยและต่างประเทศ และ 4) เพื่อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมาย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยผสานการวิจัยเอกสารทางกฎหมายเปรียบเทียบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 25 ท่าน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เสียหาย พนักงานสอบสวน ตำรวจสืบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตัวแทนธนาคาร และพนักงานอัยการ ใช้แบบสัมภาษณ์ ผ่านการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ผลการวิจัยพบว่า ทฤษฎีหน้าที่แห่งความระมัดระวัง (Duty of Care) และทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk) เป็นมาตรการเชิงรุก พบปัญหา 4 ประการ คือ 1) ปัญหาศักดิ์ของกฎหมาย 2) ค่าปรับทางปกครองที่ไม่สามารถตัดวงจรอาชญากรรมไซเบอร์ได้ 3) ปัญหาความล่าช้าของมาตรา 15 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 และ 4) ไม่มีบทลงโทษทางอาญาต่อผู้บริหารแพลตฟอร์ม เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายประเทศ สิงคโปร์ สหภาพยุโรป เกาหลีใต้ และ ไต้หวัน พบว่า มีกลไกการออกคำสั่งระงับภัยฉุกเฉินและค่าปรับตามสัดส่วนรายได้ทั่วโลก จึงเสนอแนะให้ 1) ยกระดับพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ขึ้นเป็นพระราชบัญญัติเพื่อบัญญัติ 2) เพิ่มมาตรการค่าปรับรายวันสูงสุด 6% ของรายได้ทั่วโลกจนกว่าจะแก้ไขระบบ 3) แก้ไขมาตรา 15 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติ

* Received 24 May 2026; Revised 27 June 2026; Accepted 8 July 2026

ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ให้มีอำนาจออกคำสั่งฉุกเฉิน และ 4) กำหนดบทลงโทษทางอาญาต่อผู้บริหารแพลตฟอร์ม เพื่อสร้างกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดน, ความรับผิดเชิงระบบ, กฎหมายเปรียบเทียบ, อธิปไตยดิจิทัล

Abstract

This research aims 1) To examine theoretical concepts regarding legal measures for the regulation of cross-border digital platforms under the principle of digital sovereignty in Thailand and foreign jurisdictions, 2) To analyze existing factual and legal challenges, 3) To compare relevant legal frameworks, and 4) To propose effective regulatory measures. This study employs a qualitative research methodology, integrating comparative legal research with in-depth interviews of 25 key informants from five groups: victims, investigators, cybercrime police officers, banking representatives, and public prosecutors. The interview instruments were validated by five experts. The research findings indicate that the Duty of Care and Systemic Risk theories, as proactive measures, present four problems: 1) Legal standing; 2) Administrative fines insufficient to break the cycle of cybercrime; 3) Delays in Sections 15 and 20 of the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017); and 4) The lack of criminal penalties for platform executives. Comparing these countries to Singapore, the European Union, South Korea, and Taiwan, which have mechanisms for emergency response orders and fines based on global revenue, the research recommends: 1) Upgrading the Digital Platform Service Business Notification Act B.E. 2565 (2022) to a full Act; 2) Increasing daily fines to a maximum of 6% of global revenue until the system is rectified; 3) Amending Sections 15 and 20 of the Computer Crime Act B.E. 2560 (2017) to grant emergency response authority; and 4) Establishing criminal penalties for platform executives. These proposed measures are intended to strengthen Thailand's legal framework for regulating cross-border digital platforms and to enhance regulatory effectiveness in accordance with the principle of Digital Sovereignty.

Keywords: Cross-Border Platform Regulation, Systemic Liability, Comparative Digital Law, Digital Sovereignty

บทนำ

วิวัฒนาการของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนสังคมโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ส่งผลให้การทำนิติกรรมและธุรกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์เติบโตอย่างก้าวกระโดด นิติกรรมเหล่านี้มักต้องดำเนินการผ่านแพลตฟอร์มของผู้ให้บริการข้ามพรมแดน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีถิ่นที่ตั้งสำนักงานหรือนิติบุคคลในประเทศไทย แพลตฟอร์มเหล่านี้มีอำนาจมหาศาลในการควบคุมข้อมูลผ่านอัลกอริทึมเพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจหรือทำธุรกรรมต่าง ๆ ได้รวดเร็วประหยัดเวลาและต้นทุน จึงเป็นความต้องการของบุคคลทั่วโลกที่ใช้แพลตฟอร์ม

ในการทำนิติกรรมออนไลน์ แต่ในทางกลับกันแพลตฟอร์มเหล่านี้กลับถูกเครือข่ายอาชญากรรมไซเบอร์ใช้เป็นช่องทางหลักในการหลอกลวงลงทุนและขายสินค้าสร้างความเสียหายทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรไซเบอร์ เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยมีสภาพบังคับที่ไม่ได้สัดส่วนกับอำนาจทางเศรษฐกิจระดับโลกของแพลตฟอร์มกับความรับผิดชอบทางกฎหมายที่รัฐไทยสามารถบังคับใช้ได้จริง ซึ่งนโยบายเศรษฐกิจดิจิทัลตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยในมิติด้านทฤษฎีนิติศาสตร์มหาชนและนโยบายสาธารณะ ปัญหานี้สามารถอธิบายผ่านทฤษฎีหน้าที่แห่งความระมัดระวัง (Duty of Care Theory) ผู้ผลิตแพลตฟอร์มจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังมิให้ผู้ใดได้รับความเสียหาย ผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและได้รับประโยชน์เชิงพาณิชย์ ควรมีหน้าที่จัดการความเสี่ยงเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค (UK Government, 2023) และทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) เป็นแนวคิดที่ว่า ความเสียหายออนไลน์ไม่ได้เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงลำพัง แต่เกิดจากการออกแบบระบบสถาปัตยกรรมและอัลกอริทึมของแพลตฟอร์ม (Platform Design & Algorithm) ที่จงใจหรือปล่อยปละละเลยให้เกิดความเสี่ยงในวงกว้างขวางเชิงสังคม ซึ่งแพลตฟอร์มในฐานะผู้ควบคุมระบบและอัลกอริทึมจึงต้องรับผิดชอบในการบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงระบบนี้ที่เน้นการประเมินและควบคุมความเสี่ยงของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (European Union, 2022) การที่ประเทศไทยยังคงใช้มาตรการเชิงรับและไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่มีสภาพบังคับนอกราชอาณาจักร ทำให้ไม่สามารถแสดงออกถึงอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยในการปกป้องสวัสดิภาพของพลเมืองตนเองได้อย่างมีประสิทธิผล สภาพปัญหาปัจจุบันในประเทศไทยทวีความรุนแรงจนถึงระดับวิกฤต จากสถิติคดีอาชญากรรมออนไลน์ศูนย์ต่อต้านการฉ้อโกงออนไลน์ (ACSC) เปิดสถิติคดีและความเสียหายในรอบสัปดาห์ ตั้งแต่วันที่ 12 เมษายน - 18 เมษายน พ.ศ. 2569 มีคดีที่รับแจ้งเข้ามาผ่านทาง Thaipoliceonline จำนวน 5,000 คดี มูลค่าความเสียหาย 269,445,711 บาท พบว่า คดีการหลอกซื้อ - ขายสินค้า ยังคงเป็นคดีที่มีปริมาณสูงที่สุด คิดเป็น 76.7% ของคดีทั้งหมด มูลค่าความเสียหายอันดับ 1 คือ คดีการหลอกลงทุน แม้มีเพียง 184 คดี แต่กลับสร้างความเสียหายสูงถึง 102 ล้านบาท ที่น่าสนใจ คือ ในวันที่ 16 เม.ย.69 ภายในวันเดียว มีมูลค่าความเสียหายพุ่งสูงถึง 80 ล้านบาท สะท้อนว่ามีการเกิดคดีประเภท “High Value” หรือการหลอกลงทุนเกิดขึ้น และอันดับ 2 คือ คดีหลอกลวงโดยแอบอ้างเป็นคนอื่น (กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2569)

เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันทั้งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 และพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 กลับพบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับยังไม่มีบทบัญญัติในการกำหนดโทษของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับความเสียหายและล้าสมัยไม่สามารถควบคุมสังคมได้ กล่าวคือ มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีข้อจำกัดทางนิติวิธีในการอิงภาระการพิสูจน์เจตนาความยินยอมหรือผู้ให้บริการที่มีส่วนร่วมให้ผู้ใช้กระทำผิด ซึ่งการพิสูจน์เจตนาว่าแพลตฟอร์มยินยอมหรือมีส่วนร่วมหรือรู้แต่เพิกเฉยหรือไม่นั้นกระทำได้ยากยิ่งเนื่องจากแพลตฟอร์มมักอ้างสถานะการเป็นเพียง “ตัวกลาง” (Intermediary) ทำให้ขาดหน้าที่เชิงรุกในการคัดกรองเนื้อหาตั้งแต่ต้นทาง ขณะที่มาตรา 20 แห่ง เป็นกระบวนการสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือปิดกั้นเนื้อหา (Blocking Order) ซึ่งมีขั้นตอนที่ล่าช้าเกินไป เนื่องจากต้องผ่านขั้นตอนรวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อรัฐมนตรีและยื่นคำร้องต่อศาลซึ่งใช้เวลานานหลายวันหรือเป็นสัปดาห์

ไม่ทันต่อพลวัตของอาชญากรที่เปลี่ยน URL ลิงก์ปลอมได้ภายในไม่กี่วินาที ข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและสภาพบังคับทางกฎหมายดังกล่าว สอดคล้องกับข้อสังเกตเชิงนโยบายของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2567) ในรายงานเรื่อง “เสรีภาพและพื้นที่ปลอดภัย: กำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างไรให้สมดุล” ที่ชี้ให้เห็นว่าความท้าทายของรัฐไทย คือ การรักษาจุดสมดุล ระหว่างการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออก กับการสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่ปลอดภัยจากอาชญากรรมไซเบอร์ทว่า กลไกการกำกับดูแลโดยรัฐแบบดั้งเดิม เผชิญกับข้อจำกัดทั้งด้านความล่าช้าเชิงกระบวนการและสภาพบังคับนอกราชอาณาจักร ฐานคิดเชิงนโยบายสาธารณะของประเทศจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาไปสู่ระบบการกำกับดูแลร่วมกัน เพื่อยกระดับหน้าที่และความรับผิดชอบของแพลตฟอร์มต่างชาติ ซึ่งเป็นช่องว่างทางวิชาการที่งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเข้ามาเติมเต็มผ่านการเสนอโมเดลอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย

นอกจากนี้ ยังมีผลงานวิจัยเชิงประจักษ์ในประเทศไทยของสภาองค์กรของผู้บริโภค เกี่ยวกับการกำกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่กระทบต่อสิทธิผู้บริโภคกรณีศึกษาแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก ซึ่งสะท้อนความไร้ ประสิทธิผลของระบบกฎหมายไทยที่ไม่มีกลไกบังคับให้แพลตฟอร์มยักษ์ใหญ่ต่างชาติต้องร่วมรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นบนพื้นที่ให้บริการของตนเองอย่างเป็นรูปธรรม (เกวลิน ต่อปัญญาชาญ และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์, 2568) ขณะที่บทกำหนดโทษของพระราชกฤษฎีกาฯ ฉบับนี้ มิได้บัญญัติโทษไว้ เมื่อต้องการบังคับโทษจึงจำเป็นต้องปรับบทบัญญัติตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาปรับใช้เพื่อลงโทษผู้กระทำผิดแทน โดยมาตราดังกล่าวกำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาทหรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งเป็นเพดานคงที่ (Fixed Cap) เมื่อเทียบกับสัดส่วนรายได้ทั่วโลก (Revenue-based Fines) ของแพลตฟอร์มซึ่งมีรายได้มหาศาล จึงไม่ก่อให้เกิดการยับยั้งเชิงเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพทำให้ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มไม่เกิดความเกรงกลัวกฎหมาย (พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544, 2544)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 ท่าน พบว่า กลุ่มผู้เสียหายต้องเผชิญกับขั้นตอนการระงับเหตุที่ซับซ้อนและล่าช้าทำให้ทรัพย์สินและข้อมูลหรือพยานหลักฐานการกระทำผิดถูกโอนย้ายออกจากระบบอย่างรวดเร็ว ขณะที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเผชิญอุปสรรคอย่างมากในการเข้าถึงพยานหลักฐานจากแพลตฟอร์มข้ามพรมแดนที่ไม่มีสำนักงานใหญ่ในประเทศไทย เนื่องจากผู้ให้บริการมักอ้างเขตอำนาจเหนือดินแดนและขั้นตอนการส่งเรื่องไปยังสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศที่ต้องใช้เวลานาน อีกทั้งยังขาดระบบกลางในการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างรวดเร็วระหว่างสถาบันการเงินและตำรวจไซเบอร์ ส่งผลให้คดีหลอกลงทุนและการซื้อขายสินค้าออนไลน์ยังคงสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อประชากรกลุ่มตัวอย่าง จากข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย โดยการปฏิรูปกฎหมายไทยให้มีสภาพบังคับที่มีประสิทธิผลต่อผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนเป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยและของต่างประเทศ แนวคำพิพากษาศาล มาตรการทางกฎหมาย และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของต่างประเทศกับของประเทศไทย

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการจัดทำวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผ่านการวิจัยเชิงเอกสารและการวิจัยเอกสารเชิงวิเคราะห์ มีขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เป็นการรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยผู้วิจัยทำการสืบค้นและรวบรวมตัวบทกฎหมาย เอกสารทางวิชาการ วารสารระดับชาติและนานาชาติ รายงานการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนรายงานประจำปีของหน่วยงานกำกับดูแลในต่างประเทศ (เช่น Ofcom ของสหราชอาณาจักร Ministry of Digital Affairs ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และ Korea Communications Commission ของสาธารณรัฐเกาหลี (South Korea) รวมถึงสถิติคดีอาชญากรรมไซเบอร์และยอดมูลค่าความเสียหายจากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) และทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีหน้าที่แห่งความระมัดระวัง (Duty of Care Theory) และทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) ศึกษาปัญหาและขอบเขตของมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย โดยวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากล ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายแพลตฟอร์มของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป สาธารณรัฐสิงคโปร์ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและช่องว่างของกฎหมายไทยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงได้ข้อสรุปรวมถึงแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสังคมในปัจจุบันที่เกี่ยวกับความรับผิดทางปกครองให้เหมาะสมกับความเสียหายและความรับผิดของผู้ให้การบริการแพลตฟอร์มทางอาญาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยให้สามารถบังคับใช้ได้จริง

2. สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) 25 คน โดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 5 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มละ 5 ท่าน เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมทุกมิติของกระบวนการยุติธรรม โดยใช้เกณฑ์การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ กลุ่มผู้เสียหายจากอาชญากรรมไซเบอร์: คัดเลือกจากผู้เสียหายในคดีหลอกลงทุนหรือซื้อขายออนไลน์ กลุ่มพนักงานสอบสวน: คัดเลือกจากสถานีตำรวจนครบาลที่มีประสงบการณ์ตรง กลุ่มตำรวจสืบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: คัดเลือกจากข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่มีหน้าที่โดยตรง กลุ่มตัวแทนธนาคาร: เจ้าหน้าที่ของธนาคารพาณิชย์ที่มีบทบาท

ในการประสานงานเพื่ออายัดบัญชีธนาคารตาม พ.ร.ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 และกลุ่มพนักงานอัยการ: คัดเลือกจากพนักงานอัยการสังกัดสำนักงานคดีสืบสวนสอบสวน หรือสำนักงานต่างประเทศ ที่มีประสบการณ์ทำคดีอาชญากรรมไซเบอร์ข้ามชาติและคดีคอมพิวเตอร์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ข้อมูลความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

โดยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ผ่านการตรวจสอบผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 2 ท่าน อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น 2 ท่าน อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีปทุม 1 ท่าน และทนายความผู้เชี่ยวชาญคดีคอมพิวเตอร์ ผลการตรวจสอบมีความตรงเชิงเนื้อหาและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารถึงสภาพปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ว่ามีปัญหาและอุปสรรคหลักเกณฑ์เงื่อนไขการบังคับใช้กฎหมายเหมือนกันหรือแตกต่างอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หามาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยและสรุปผลการศึกษาหาข้อเสนอแนะให้สอดคล้องกับหลักสากล

4. การวิจัยเอกสารเชิงวิเคราะห์ (Analytical Method) เป็นการนำข้อมูลเอกสารที่รวบรวมได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางนิติศาสตร์ในลักษณะของนิติวิธีเปรียบเทียบ (Comparative Legal Analysis) เพื่อจำแนกรูปแบบของปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเชิงระบบโดยใช้วิธีการตรวจสอบแหล่งข้อมูล เพื่อยืนยันความสอดคล้องของคำให้สัมภาษณ์ระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่างกลุ่มและใช้วิธีการตรวจสอบความถูกต้องย้อนกลับไปยังผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลดิบ ตลอดจนการทำสรุปผลโดยเพื่อนร่วมงานกับนักวิชาการนิติศาสตร์อิสระภายนอกเพื่อหลีกเลี่ยงอคติของผู้วิจัย วิเคราะห์ช่องว่างทางกฎหมายของบทบัญญัติมาตรา 15 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 โดยนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายสภาพบังคับและกลไกการกำกับดูแลของต่างประเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการปฏิรูปกฎหมายและโมเดลการกำกับดูแลที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม (UK Government, 2023)

5. งานวิจัยนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการวิจัยแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกรายก่อนการลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยและใช้การปกปิดรหัสข้อมูลระบุตัวตนเพื่อพิทักษ์สิทธิ์และความปลอดภัยสูงสุดของผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยเฉพาะกลุ่มผู้เสียหายซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางทางคดี

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศที่ได้มาตรฐานสากล เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ประเทศสิงคโปร์ สหราชอาณาจักร สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ทำให้สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดทฤษฎีและแนวคำพิพากษาบรรทัดฐานสากลที่นำมาวิเคราะห์ปัญหา คือ จากการศึกษาพบว่า มาตรฐานสากลในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนได้เปลี่ยนผ่านจากระบบตั้งรับไปสู่การบังคับใช้มาตรการเชิงรุก (Proactive Measures) โดยปรากฏผลการศึกษาใน 2 บรรทัดฐานหลัก คือ

1.1 บรรทัดฐานแรก การบังคับใช้หน้าที่ในการดูแลรักษา (Duty of Care) ผ่านกฎหมาย Online Safety Act 2023 ของสหราชอาณาจักร ที่กำหนดให้แพลตฟอร์มต้องบริหารจัดการความเสี่ยงเชิงรุกและกำหนดโทษอาญาต่อบริหารระดับสูงหากละเลยสวัสดิภาพเชิงระบบ

1.2 บรรทัดฐานที่สอง การปรับใช้ทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) ตามแนวทางมาตรา 52 แห่งกฎหมาย Digital Services Act (DSA) ของสหภาพยุโรป ที่กำหนดมาตรการทางปกครองเชิงเศรษฐกิจโดยสั่งปรับตามสัดส่วนรายได้รวมทั่วโลกประจำปี (Revenue-based Fines) สูงสุดร้อยละ 6 ควบคู่กับระบบปรับรายวัน

นอกจากนี้ ยังค้นพบคำชี้ขาดของคณะลูกขุน (Jury Verdict) เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2569 ในคดีประวัติศาสตร์ State of New Mexico v. Meta Platforms, Inc. (No. D-101-CV-2023-02838) ซึ่งศาลมลรัฐนิวเม็กซิโกสั่งลงโทษปรับ Meta เป็นเงิน 375 ล้านดอลลาร์สหรัฐ บนฐานความรับผิดจากการออกแบบระบบ (Product Design) และอัลกอลิทึมที่ละเลยการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็ก โดยคดีดังกล่าวได้ก้าวเข้าสู่การพิจารณาโดยผู้พิพากษา (Bench Trial) เมื่อเดือน 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2569 ขณะนี้อยู่ระหว่างรอคำตัดสินชี้ขาดนี้ จึงเป็นข้อค้นพบเชิงนิติศาสตร์ที่ยืนยันการสิ้นสุดของยุคความคุ้มครองสถานะตัวกลาง และประเทศไทยควรสถาปนาอำนาจอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยเพื่อบังคับใช้กับแพลตฟอร์มข้ามพรมแดนอย่างแท้จริง

2. งานวิจัยนี้มีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของไทยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย คือ

ปัญหาข้อเท็จจริง พบว่า ปัญหาการแก้ไขอาชญากรรมทางเทคโนโลยีไม่เท่าทันท่วงทีกฎหมายของประเทศไทยเกิดความกระจัดกระจายและไร้สภาพบังคับล่าสมัย การระงับความเสียหายยังดำเนินได้ล่าช้า นอกจากนี้ แล้วการลงโทษเชิงเศรษฐกิจยังไม่สอดคล้องกับความเสียหายการแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า ผู้เสียหายไม่ได้รับการเยียวยา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารไม่รับผิดชอบอ้างว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้เสียหาย หรือแม้แต่กระทรวงดิจิทัล

เพื่อเศรษฐกิจและสังคมก็มีข้ออ้างว่าจะต้องได้รับคำสั่งจากศาลก่อนไม่เช่นนั้นจะเป็นการละเมิดผู้ให้บริการแพลตฟอร์ม ทำให้กฎหมายไทยไม่มีสภาพบังคับที่มีประสิทธิผลไม่สามารถระงับหรือควบคุมความเสียหายได้ ก่อให้เกิดความเสียหายมหาศาลโดยผลของแพลตฟอร์มข้ามพรมแดน เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2569 สภาองค์กรของผู้บริโภคได้ยื่นฟ้องบริษัทเฟซบุ๊กเพื่อผลักดันให้แพลตฟอร์มแสดงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคเป็นคดีแรกในไทย เนื่องจากแพลตฟอร์มระดับโลกนี้ปล่อยปละละเลยในการควบคุมระบบความปลอดภัย จนมิจฉาชีพใช้ช่องโหว่เข้ามาหลอกลวงผู้บริโภคจำนวนมาก จากการปล่อยให้มีโฆษณาผิดกฎหมายแพร่ระบาด เช่น หลอกลงทุน แอบอ้างดารา/บุคคลสำคัญ และการขายสินค้าปลอม นอกจากนี้ ยังรวมถึงการที่ระบบเฟซบุ๊ก มาร์เก็ตเพลส (Facebook Marketplace) และระบบเพจขาดกลไกคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้ซื้อสินค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาข้อกฎหมาย พบว่า โครงสร้างกฎหมายไทยยังติดขัดในเชิงกระบวนการโดยมาตรา 15 และมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีขั้นตอนที่ล่าช้า ไม่สามารถระงับเหตุและตัดวงจรการถูกโจรกรรมทางการเงินของผู้เสียหายได้ทันที ขณะที่พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 มีข้อจำกัดในเรื่องศักดิ์ของกฎหมาย บทลงโทษปรับทางปกครองที่มีเพดานคงที่ซึ่งค่าปรับสูงสุดเพียง 100,000 บาท ตามมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายบัญญัติลงโทษปรับตามสัดส่วนรายได้ของแพลตฟอร์มทั่วโลก จึงไม่สามารถจูงใจให้บริษัทข้ามพรมแดนยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือจัดระบบคัดกรองที่มีประสิทธิภาพได้

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า ปัญหาอุปสรรคเชิงปฏิบัติจริงในระบบยุติธรรมของไทย โดยสามารถสรุปสาระสำคัญตามมุมมองของแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้เสียหายจากคดีอาชญากรรมไซเบอร์: มีความเห็นตรงกันว่า แพลตฟอร์มข้ามพรมแดนไม่มาตรการตรวจสอบหรือเฝ้าระวัง เมื่อเกิดความเสียหายแจ้งความร้องทุกข์ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่สถาบันการเงินมักปฏิเสธความรับผิดชอบชดใช้เยียวยาโดยอ้างว่าเหยื่อทำธุรกรรมโอนเงินด้วยตนเองด้วยความสมัครใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้ผู้เสียหายต้องสูญเสียทรัพย์สินโดยไม่มีโอกาสได้รับการเยียวยาเชิงระบบ

กลุ่มพนักงานสอบสวน: ชี้ว่าอุปสรรคสำคัญในการทำสำนวนคดี คือ กระบวนการขอพยานหลักฐานจราจรทางคอมพิวเตอร์จากนิติบุคคลต่างชาติ แพลตฟอร์มมักปฏิเสธการส่งมอบพยานหลักฐาน เช่น ข้อมูล IP Address หรือพิกัดของผู้ใช้งานโดยอ้างสิทธิ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของประเทศแม่และการอยู่นอกราชอาณาจักรไทย ส่งผลให้สำนวนคดีอาญาต้องยุติลงเนื่องจากไม่สามารถยืนยันตัวตนคนร้ายที่แท้จริง

กลุ่มตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี: ระบุปัญหาวิกฤตเชิงความเร็วว่า ระบบการระงับเหตุตามมาตรา 20 ของ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ ของไทย ล่าช้ากว่าความเร็วของคนร้ายอย่างเทียบไม่ได้ มิจฉาชีพสร้าง URL เลียนแบบได้ภายใน 10 วินาที แต่ตำรวจใช้เวลาทำเรื่องยื่นคำร้องต่อศาลนานถึง 3 - 5 วัน (ไม่รวมวันหยุดที่รอศาลเปิดทำการเพื่อสั่งไต่สวน) และยังขาดระบบกลางในการส่งคำสั่งอายัดพยานหลักฐานและอายัดบัญชีธนาคารแบบอัตโนมัติข้ามสถาบันการเงิน ธนาคารมักไม่ให้ความร่วมมือในการอายัดบัญชี

กลุ่มตัวแทนสถาบันการเงินและธนาคาร: ระบุว่า ธนาคารมีข้อจำกัดด้านกฎหมายความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (PDPA) ทำให้ไม่สามารถแชร์ข้อมูลบัญชีเงินฝากที่ต้องสงสัยร่วมกับสถาบันการเงินอื่นได้อย่างคล่องตัว และ พ.ร.ก. มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 ให้อำนาจธนาคารระงับบัญชีม้าที่น่าสงสัยไว้ได้ชั่วคราวเพียง 72 ชั่วโมงเท่านั้น

กลุ่มพนักงานอัยการ ชี้ว่าการส่งคำขอความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาเพื่อติดตามตัวคนร้ายหรือยึดทรัพย์สินจากแพลตฟอร์มข้ามพรมแดนเป็นระบบที่ช้าและไม่มีประสิทธิภาพสำหรับคดีออนไลน์รายวัน และการฟ้องดำเนินคดีอาญาต่อกรรมการผู้จัดการแพลตฟอร์มต่างชาติไม่สามารถกระทำได้จริงเนื่องจากอยู่นอกดินแดน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลยืนยันตรงกันว่า ประเทศไทยไม่อาจแก้ไขปัญหานี้ได้ด้วยกลไกเชิงรับหรือการไล่ปิดกั้นทีละกรณีอีกต่อไป สภาพปัญหาเหล่านี้จึงกลายมาเป็นฐานคิดที่สนับสนุนความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปกฎหมายผ่านโมเดล “อธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย” เพื่อยกระดับหน้าที่เชิงรุก บัญญัติโทษอาญาต่อผู้บริหารระดับสูง และสร้างระบบคำสั่งระงับความเสียหายชั่วคราวเร่งด่วนภายใน 1 - 2 ชั่วโมง เพื่อปกป้องพลเมืองไทยและตัดวงจรอาชญากรรมไซเบอร์ได้อย่างเด็ดขาดและยั่งยืน

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศกับกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ผู้วิจัยได้จัดทำตารางการวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกการบังคับทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้ ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกการบังคับทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย

ประเทศ	กฎหมายที่บังคับใช้	มาตรการบังคับ	บทลงโทษสูงสุด	ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้
ประเทศไทย	พ.ร.ฎ. การประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 (ภายใต้ พ.ร.บ. ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาตรา 44) และ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ พ.ศ. 2560 มาตรา 15, 20	แจ้งข้อมูลประกอบธุรกิจ (Notification-based) ศาลสั่งปิด URL ตามมาตรา 20 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ฯ	จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (เพดานคงที่ Fixed Cap)	ปรับโครงสร้าง โดยยกระดับเป็นพระราชบัญญัติ เพื่อเพิ่มโทษปรับตามสัดส่วนรายได้ทั่วโลก และเพิ่มกลไกคำสั่งระงับภัยฉุกเฉิน ปฏิรูปโดยยกระดับหน้าที่เชิงรุก และเพิ่มโทษอาญาต่อผู้บริหารระดับสูงของแพลตฟอร์ม
สหรัฐอเมริกา	Federal Trade Commission Act, Section 5 (15 U.S.C. § 45)/FOSTA-SESTA (Pub. L. 115 - 164, 18 U.S.C. § 2421A)	สภาพบังคับทางปกครองเชิงเศรษฐกิจ (UDAP)/ ยกเว้น Section 230 Safe Harbor และโทษอาญา กรณีเสียหายร้ายแรง	Section 5(l) FTC Act: ปรับ 53,088 USD ต่อการละเมิด 1 ครั้ง (ปรับตามเงินเฟ้อปี 2025) FOSTA: จำคุกสูงสุด 25 ปี (aggravated) คดีตัวอย่าง FTC v. Facebook (2019): 5,000 ล้าน USD	นำแนวคิดความรับผิดจากโครงสร้างสถาปัตยกรรมดิจิทัลมาปรับใช้เพื่อข้ามผ่านข้ออ้างความเป็นตัวกลางของแพลตฟอร์ม

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบกลไกการบังคับทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทย (ต่อ)

ประเทศ	กฎหมายที่บังคับใช้	มาตรการบังคับ	บทลงโทษสูงสุด	ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยควรนำมาปรับใช้
สหภาพยุโรป (European Union: EU)	Regulation (EU) 2022/2065 Digital Services Act (DSA) มาตรา 52 (บทกำหนดโทษ)	ประเมินความเสี่ยงเชิงระบบ (Systemic Risk Assessment) หน้าที่เชิงรุก (Proactive Duty)	ปรับสูงสุด 6% ของรายได้รวมทั่วโลก ประจำปีก่อน (Revenue-based Fines) ปรับรายวันสูงสุด 5% ของรายได้รวมต่อวัน	เหมาะสมกับประเทศไทย ใช้เป็นต้นแบบที่จำเป็นในการลงโทษปรับทางปกครองคำนวณจากเปอร์เซ็นต์รายได้ทั่วโลกเพื่อสร้างอำนาจต่อรองระดับรัฐ
สาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน)	FCHPA มาตรา 39 บังคับใช้ 31 ก.ค. 2567	เพื่อควบคุมโฆษณาหลอกลวง (Scam Ads)การลงโทษผู้ให้บริการกรณีปล่อยปละละเลย	ปรับ 500,000 ดอลลาร์ไต้หวัน - 10 ล้านดอลลาร์ไต้หวัน กรณีทั่วไป สูงสุด 100 ล้านดอลลาร์ไต้หวัน กรณีฝ่าฝืนรุนแรง (คดีตัวอย่าง MODA ลงโทษ Meta 15 ล้านดอลลาร์ไต้หวัน เมื่อ ก.ค. 2568)	เหมาะสมกับประเทศไทย การนำแนวทางการให้อำนาจกระทรวงดิจิทัลในการระงับการให้บริการแอปพลิเคชันที่มีความเสี่ยงสูงโดยตรงมาประยุกต์ใช้ในไทย
สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) (South Korea)	Telecommunications Business Act (TBA) มาตรา 22 – 5 (แก้ไขเพิ่มเติม 9 มิ.ย. 2563) บทกำหนดโทษ: มาตรา 95 - 2 และมาตรา 104	แพลตฟอร์มต้องดำเนินมาตรการทางเทคนิคและการจัดการเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเนื้อหาผิดกฎหมาย	โทษอาญา (มาตรา 95 - 2) จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 100 ล้านวอน โทษทางปกครอง (มาตรา 104) ปรับสูงสุด 50 ล้านวอน	เหมาะสมกับประเทศไทย ใช้เป็นต้นแบบในการบัญญัติโทษทางอาญาแก่กรรมการบริหารระดับสูงเพื่อบังคับให้แพลตฟอร์มให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ไทย
สาธารณรัฐสิงคโปร์	Online Criminal Harms Act 2023 (OCHA) No. 24 of 2023 บังคับใช้ 1 ก.พ. 2567 บทกำหนดโทษ: มาตรา 50 - 53	ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งระงับ (Directions) แอป/บัญชี/เว็บไซต์อย่างเร่งด่วน Access Blocking Order	มาตรา 50 - 52 ปรับสูงสุด 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 25 ล้านบาท) และ/หรือจำคุก มาตรา 53: ปรับสูงสุด 10,000 ดอลล่าร์สิงคโปร์สำหรับนิติบุคคล	เหมาะสมกับประเทศไทย เป็นต้นแบบกลไกการออกคำสั่งฉุกเฉิน เพื่อสกัดกั้นความเสียหายจากไซเบอร์ได้ภายใน 1 - 2 ชั่วโมง
สหราชอาณาจักร	Online Safety Act 2023 (c. 50) บทกำหนดโทษ: Schedule 13 paragraph 4 – 5 บังคับใช้ 26 ต.ค. 2566	หน้าที่ในการระวังรักษา (Duty of Care) กำกับโดย Ofcom หน้าที่เชิงรุกป้องกันเนื้อหาผิดกฎหมาย	ปรับสูงสุด 18 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง หรือ 10% ของรายได้รวมทั่วโลก แล้วแต่จำนวนใดสูงกว่า (Revenue-based Fines) โทษอาญาผู้บริหารระดับสูง จำคุกสูงสุด 2 ปี	เหมาะสมกับประเทศไทย เป็นต้นแบบ ที่ผู้บริหารแพลตฟอร์มจะต้องมีความรับผิดอาญาทำให้เกิดมาตรการเชิงรุกที่จะทำให้ผู้ให้บริการกระตือรือร้นที่จะต้องป้องกันมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการกำกับแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนภายใต้หลักอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยที่เหมาะสมสำหรับไทย ผู้วิจัยเสนอการปฏิรูปมาตรการทางกฎหมายไทยผ่านกลไก “โมเดลอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย” ดังนี้

4.1 การปฏิรูปกฎหมายกำกับดูแลธุรกิจ (Administrative Path) ยกระดับพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 เป็น “พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัล”

4.2 บัญญัติหน้าที่แต่งตั้งผู้แทนทางกฎหมายที่มีอำนาจเต็มและกำหนดค่าปรับสูงสุดไม่เกินร้อยละ 6 ของรายได้รวมทั่วโลกพร้อมมาตรการค่าปรับรายวัน

4.3 การปฏิรูปกฎหมายอาญาคอมพิวเตอร์ (Criminal Path) แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 โดยแก้ไขมาตรา 15 บัญญัติเพิ่มโทษอาญาของผู้บริหารระดับสูงกรณีจงใจขัดขวางกระบวนการยุติธรรมและแก้ไขมาตรา 20 ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ออก “คำสั่งระงับความเสียหายชั่วคราวเร่งด่วน” ได้ทันทีและผู้ให้บริการแพลตฟอร์มจะต้องระงับภายใน 1 - 2 ชั่วโมง โดยไม่ต้องรอคำสั่งศาลเพื่อตัดวงจรอาชญากรรม

4.4 กำหนดโทษอาญาต่อผู้บริหารระดับสูง (Executive Liability) ลงโทษกรณีเพิกเฉยต่อความรับผิดชอบเชิงระบบ

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลร่วมกับวรรณกรรมและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ปัญหาการพิสูจน์ความยินยอมของมาตรา 15 และปัญหาความล่าช้าของการระงับตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการกลั่นกรองข้อมูลคอมพิวเตอร์มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นออกจากระบบคอมพิวเตอร์ได้ล่วงหน้า สอดคล้องกับรายงานของสภาองค์กรของผู้บริโภค (พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560, 2560) ที่ชี้ว่าระบบของประเทศไทยยังช้ากว่าพลวัตของอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายวันละเกือบ 60 ล้านบาท (สภาองค์กรของผู้บริโภค, 2569) ผลการวิจัยนี้สอดรับกับแนวคิดในของประเทศสิงคโปร์ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งระงับเนื้อหาและแอปพลิเคชันได้โดยตรงอย่างรวดเร็ว (Emergency Directions) เพื่อสกัดกั้นความเสียหายตั้งแต่เริ่มต้น (Singapore Statutes Online, 2023)

ประการที่สอง ในมิติของความรับผิดของแพลตฟอร์ม ผลการวิจัยพบว่า บทลงโทษปรับคงที่มูลค่าต่ำของประเทศไทยตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ไม่เพียงพอที่จะสร้างความเกรงกลัว (Deterrent Effect) บทลงโทษตามพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 กำหนดโทษอาญาจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 100,000 บาท โดยจะต้องนำบทบัญญัติมาตรา 44 แห่งพระราชบัญญัติธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 มาปรับใช้ ซึ่งเมื่อเทียบกับรายได้มหาศาลของแพลตฟอร์มระดับโลกค่าปรับนี้จึงถือเป็นต้นทุนการดำเนินงานที่ต่ำมากและไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวได้จริง อย่างไรก็ตามแนวโน้มสากลได้เปลี่ยนผ่านไปสู่การลงโทษเชิงระบบภายใต้ทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) ดังที่ปรากฏในคำพิพากษาคดี FTC v Facebook ของสหรัฐอเมริกา

ซึ่งกำหนดให้แพลตฟอร์มต้องร่วมรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมดิจิทัลและการออกแบบระบบ คณะกรรมาธิการการค้าแห่งรัฐบาลกลางสหรัฐฯ (FTC) สั่งปรับเงิน Facebook เป็นจำนวนสูงถึง 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐคิดเป็นเกือบ 9% ของรายได้บริษัทในขณะนั้น เกิดจากการที่ Facebook ละเมิดข้อตกลงคำสั่งทางปกครองเดิมฉบับปี 2012 (Consent Order) ที่เคยสัญญาไว้กับ FTC ว่า จะไม่หลอกลวงหรือบิดเบือนสิทธิการควบคุมความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภคอีก (Federal Trade Commission, 2019) นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2569 ที่ผ่านมาได้เกิดบรรทัดฐานสำคัญระดับโลกในคดีระหว่างมลรัฐนิวเม็กซิโกกับบริษัท เมตา (State of New Mexico v. Meta Platforms, Inc., Case No. D-101-CV-2023-02838) ซึ่งศาลมลรัฐนิวเม็กซิโก (The First Judicial District Court of New Mexico) ได้บันทึกคำชี้ขาดของคณะลูกขุน (Jury Verdict) เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2569 สั่งให้ Meta ต้องชดใช้ค่าเสียหายและโทษปรับทางแพ่งรวมเป็นเงิน 375 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการฝ่าฝืนกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคกรณีละเลยมาตรการความปลอดภัยและระบบอัลกอริทึมจนเอื้อให้เกิดการแสวงประโยชน์ทางเพศต่อเด็กบนแพลตฟอร์ม (New Mexico Department of Justice, 2026) ปัจจุบันคดีนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาของผู้พิพากษาซึ่งมีการไต่สวนเสร็จสิ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2026 บรรทัดฐานนี้จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ทางนิติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธหลักความคุ้มครองสถานะตัวกลางและหันมาใช้ ทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) ในการลงโทษปรับทางแพ่งเชิงเศรษฐกิจและออกมาตรการเชิงบังคับอย่างเป็นรูปธรรม (BBC NEWS ไทย, 2569) อันเป็นการตอกย้ำแนวโน้มการขยายความรับผิดของแพลตฟอร์มออกไปจากเดิมที่ผู้ให้บริการเคยอ้างความคุ้มครองตามมาตรา 230 ของกฎหมายว่าด้วยการสื่อสารโทรคมนาคม 47 U.S. Code § 230 (Cornell Law School, 2026) และในกรณีของสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) บทบัญญัติมาตรา 22 - 5 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจโทรคมนาคม (TBA) ก็ได้กำหนดให้ผู้ให้บริการต้องดำเนินมาตรการทางเทคนิคและการจัดการในการป้องกันการเผยแพร่เนื้อหาผิดกฎหมาย โดยมีโทษอาญาจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 100 ล้านวอน (Republic of Korea, 2023) อันสะท้อนแนวโน้มสากลที่กำหนดความรับผิดเชิงระบบของผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอย่างชัดเจน (พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565, 2565)

ประการที่สาม หน้าที่ความระมัดระวังเชิงรุก (Proactive Duty of Care) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มอัยการและพนักงานสอบสวนชี้ชัดว่าการที่แพลตฟอร์มอ้างตนว่าเป็นเพียงพื้นที่สื่อกลาง ทำให้ภาครัฐต้องแบกรับภาระในการไล่ตามปิดกั้นเนื้อหาด้วยความยากลำบาก แนวโน้มสากลได้เปลี่ยนไปสู่การกำหนดกฎการควบคุมการทำงานของระบบ (Targeting Rule) และหน้าที่ระมัดระวังป้องกัน (Duty of Car) ซึ่งบังคับให้แพลตฟอร์มต้องจัดระบบคัดกรองโฆษณา (Scam Ads) ตั้งแต่ต้นทาง ดังเช่น กฎหมาย FCHPA ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) (Law & Regulations Database of The Republic of China (Taiwan), 2026) ที่เริ่มบังคับใช้เข้มงวดในปี 2569 และกฎหมาย Online Safety Act 2023 ของสหราชอาณาจักร (UK Government, 2023) ที่กำหนดหน้าที่เชิงรุกอย่างชัดเจน ดังนั้น การแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ของประเทศไทยให้ครอบคลุมความรับผิดของผู้บริหารจึงเป็นกลไกที่จะบังคับให้แพลตฟอร์มต้องหันมาให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของพลเมืองไทยอย่างจริงจัง (European Union, 2022)

ประการที่สี่ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตามตารางที่ 1 นำไปสู่การสังเคราะห์ข้อเสนอเชิงโครงสร้างที่ผู้วิจัยเรียกว่า “โมเดลอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย” ซึ่งเป็นกลไกแบบคู่ขนานที่ออกแบบให้ทำงานคู่ขนานและเสริมแรงซึ่งกันและกัน โดยกฎการควบคุมการทำงานของระบบ (Targeting Rule) เป็นฐานอำนาจที่ขยายการบังคับใช้ไปถึงแพลตฟอร์มข้ามพรมแดนที่มุ่งให้บริการแก่ผู้ใช้ในประเทศไทยแม้ไม่มีสำนักงานในประเทศ ประกอบด้วย 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับนโยบาย (Policy Level) เป็นการวางฐานอำนาจทางกฎหมายด้วยการยกระดับศักดิ์ของกฎหมายจาก “พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565” ขึ้นเป็น “พระราชบัญญัติ” เพื่อแก้ปัญหาเรื่องศักดิ์ของกฎหมายและเปิดทางให้บัญญัติบทลงโทษและหน้าที่เชิงรุกได้โดยตรง อันเป็นการสถาปนาอำนาจอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทยเหนือผู้ให้บริการต่างชาติ

ระดับที่ 2 ระดับทางปกครอง (Administrative Track) มุ่งสร้างแรงจูงใจเชิงเศรษฐกิจให้แพลตฟอร์มปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบด้วย 1) หน้าที่แต่งตั้งผู้แทนทางกฎหมายที่มีอำนาจเต็มในประเทศไทย โดยถอดแบบจากกฎหมาย FCHPA ของสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) เพื่อแก้ปัญหาผู้แทนในประเทศที่ไม่มีอำนาจสั่งการบริษัทแม่ และ 2) บทลงโทษปรับทางปกครองตามสัดส่วนรายได้รวมทั่วโลกสูงสุดร้อยละ 6 พร้อมมาตรการค่าปรับรายวัน โดยถอดแบบจาก Digital Services Act (DSA) ของสหภาพยุโรป เพื่อแทนที่เพดานค่าปรับคงที่ 100,000 บาท ที่ไม่ก่อให้เกิดการยับยั้งเชิงเศรษฐกิจ

ระดับที่ 3 ระดับปฏิบัติการ (Operational Track) มุ่งแก้ปัญหาความล่าช้าตามมาตรา 20 ด้วยการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออก “คำสั่งระงับความเสียหายชั่วคราวเร่งด่วน” โดยผู้ให้บริการต้องระงับภายใน 1 - 2 ชั่วโมงโดยไม่ต้องรอคำสั่งศาล ถอดแบบจากพระราชบัญญัติ Online Criminal Harms Act (OCHA) ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ เพื่อตัดวงจรการโอนย้ายข้อมูลดิจิทัลหรือทำลายหลักฐานของอาชญากรที่เกิดขึ้นภายในไม่กี่วินาที

ระดับที่ 4 ระดับความรับผิด (Liability Track) เป็นกลไกบังคับขั้นสูงสุดด้วยการกำหนดความรับผิดทางอาญาต่อผู้บริหารระดับสูงที่จงใจฝ่าฝืนหรือเพิกเฉยต่อคำสั่งระงับความเสียหายเร่งด่วน ควบคู่กับความรับผิดเชิงระบบตามทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ โดยถอดแบบจาก Online Safety Act ของสหราชอาณาจักรและมาตรา 22 - 5 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจโทรคมนาคม (TBA) ของสาธารณรัฐเกาหลี เพื่อบีบให้แพลตฟอร์มเปลี่ยนสถานะจาก “ตัวกลางที่เพิกเฉย” มาเป็นผู้มีหน้าที่ระมัดระวังเชิงรุก จุดเด่นของโมเดล คือ การทำงานคู่ขนาน ด้านทางปกครองสร้างการยับยั้งเชิงเศรษฐกิจระยะยาว ขณะที่ด้านปฏิบัติการและความรับผิดสร้างการตอบสนองเชิงระงับเหตุแบบทันที ส่งผลให้ประเทศไทยเปลี่ยนบทบาทจาก ผู้ตั้งรับมาเป็นผู้กำหนดบรรทัดฐานเชิงรุกเหนือพื้นที่ไซเบอร์อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ โมเดล “อธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย” (Thailand’s Digital Sovereignty Model) ซึ่งเป็นการสลัดกรอบแนวคิดทางนิติศาสตร์แบบตั้งรับ (Reactive) ไปสู่มาตรการเชิงรุก (Proactive) ในการกำกับดูแลผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดนอย่างเป็นระบบ โดยสามารถจำแนกองค์ความรู้ใหม่ออกเป็น 4 มิติหลัก ดังต่อไปนี้

1. บรรทัดฐานใหม่โดยการปฏิเสธข้ออ้างความเป็น “ตัวกลางที่เพิกเฉย” ของแพลตฟอร์มต่างชาติ โดยผสานทฤษฎีหน้าที่แห่งความระมัดระวัง (Duty of Care Theory) และ ทฤษฎีความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Risk Theory) เพื่อพิสูจน์ว่า แพลตฟอร์มต้องร่วมรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมดิจิทัลและสถาปัตยกรรมอัลกอริทึมของตนเอง

2. นวัตกรรมกลไกทางปกครองเชิงเศรษฐกิจ (Innovative Economic Sanctions) การตกผลึกแนวคิดการลงโทษปรับทางปกครองรูปแบบใหม่ โดยเปลี่ยนจากระบบเพดานคงที่ (Fixed Cap) มาเป็นระบบการสั่งปรับตามสัดส่วนรายได้รวมทั่วโลกสูงสุดร้อยละ 6 ควบคู่กับมาตรการค่าปรับรายวัน เพื่อทำลายแรงจูงใจเชิงพาณิชย์และสร้างแรงยับยั้งเชิงเศรษฐกิจต่อนิติบุคคลข้ามชาติที่มีฐานรายได้มหาศาล นวัตกรรมเชิงโครงสร้างจากข้อเสนอ “โมเดลอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย” ที่ออกแบบให้กลไกทางปกครองสร้างการยับยั้งเชิงเศรษฐกิจควบคู่กับการตอบสนองเชิงปฏิบัติการระงับเหตุแบบทันทีนั้น สามารถตอบโจทย์แนวทางการสร้างความสมดุลเชิงนโยบายตามกรอบคิดของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากโมเดลแบบคู่ขนานนี้ ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการใช้อำนาจรัฐเข้าแทรกแซงหรือปิดกั้นเนื้อหาตามอำเภอใจอันจะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน แต่เป็นการปรับดุลยภาพทางกฎหมายผ่านระบบความรับผิดเชิงระบบ (Systemic Responsibility) บีบให้แพลตฟอร์มข้ามพรมแดนปรับปรุงโครงสร้างสถาปัตยกรรมทางเทคนิคและอัลกอริทึมของตนเองให้มีความโปร่งใสและคุ้มครองผู้บริโภคตั้งแต่ต้นทาง อันเป็นการแปรแนวคิดเรื่อง “การกำกับดูแลร่วมกันให้สมดุล” มาเป็นตัวบทกฎหมายและมาตรการทางปกครองเชิงรุกที่สามารถบังคับใช้ได้จริงเพื่อพิทักษ์สวัสดิภาพของพลเมืองไทยในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

3. การตัดวงจรอาชญากรรมด้วยคำสั่งระงับเหตุทันที (Real-time Administrative Injunction) การสร้างองค์ความรู้ในระดับปฏิบัติการโดยการออกแบบกลไกให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจออกคำสั่งระงับความเสียหายชั่วคราวเร่งด่วน (Administrative Emergency Order) เพื่อบังคับให้แพลตฟอร์มต้องปิดกั้นเนื้อหาหรือ URL ที่ผิดกฎหมายภายใน 1 - 2 ชั่วโมง โดยไม่ต้องรอขั้นตอนทางศาลในภาวะฉุกเฉิน ซึ่งเป็นการอุดช่องว่างความล่าช้าเชิงกระบวนการ (Procedural Delay) ของกฎหมายไทยเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ระบบความรับผิดคู่ขนานแบบบูรณาการ การสังเคราะห์โมเดลที่ผสานกลไกระหว่างกฎหมายกำกับดูแลธุรกิจ (Administrative Path) และกฎหมายอาญาคอมพิวเตอร์ (Criminal Path) เข้าด้วยกันอย่างเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีหน้าที่แต่งตั้งผู้แทนทางกฎหมายที่มีอำนาจเต็มในราชอาณาจักร ควบคู่กับการ บัญญัติโทษทางอาญาต่อผู้บริหารระดับสูง (Executive Liability) กรณีจงใจฝ่าฝืนคำสั่งระงับเหตุหรือเพิกเฉยต่อความรับผิดชอบเชิงระบบ

ภาพที่ 1 โมเดลอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยสรุปได้ว่าโครงสร้างกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันยังเผชิญกับข้อจำกัดในการกำกับดูแลผู้ให้บริการแพลตฟอร์มดิจิทัลข้ามพรมแดน ส่งผลให้ไม่สามารถสกัดกั้นอาชญากรรมไซเบอร์ได้อย่างทันท่วงที ปัญหาเกิดจากบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 15 การพิสูจน์ความยินยอมและมาตรา 20 กระบวนการสอบสวนเพื่อระงับเหตุที่ล่าช้าและบทลงโทษปรับของพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 ที่มีเพดานคงที่ต่ำ การปฏิรูปกฎหมายด้วยการนำบทเรียนจากกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้จึงเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างอธิปไตยดิจิทัลของประเทศไทย ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 1) เสนอให้แก้ไขพระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565 โดยยกระดับศักดิ์ของกฎหมายขึ้นเป็น "พระราชบัญญัติ" เพื่อให้มีฐานอำนาจในการบังคับให้แพลตฟอร์มข้ามพรมแดนต้อง 2) แต่งตั้งผู้แทนทางกฎหมายที่มีอำนาจรับผิดชอบร่วมและเพิ่มบทลงโทษปรับทางปกครองสูงสุดร้อยละ 6 ของรายได้รวมทั่วโลกและค่าปรับรายวันจนกว่าจะแก้ไขระบบ 3) เสนอให้แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 15 และ 20 บัญญัติให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกคำสั่งระงับความเสียหายชั่วคราวเร่งด่วน (Administrative Emergency Order)

ได้ทันทีภายใน 1 - 2 ชั่วโมง และ 4) กำหนดโทษอาญาต่อผู้บริหารระดับสูงของแพลตฟอร์มข้ามพรมแดน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับกลไก “ความรับผิดของอัลกอริทึม” (Algorithmic Liability) และการจัดตั้งกองทุนเยียวยาผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเชิงระบบของแพลตฟอร์มดิจิทัล เพื่อให้ได้รับการชดใช้ความเสียหายอย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว

เอกสารอ้างอิง

กองสารนิเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2569). ศูนย์ต่อต้านการฉ้อโกงออนไลน์ (ACSC) กางสถิติโกงออนไลน์! ทุบสถิติเคส “High Value” วันเดียววอด 80 ล้าน พร้อมช่วยเหยื่อวัยเกษียณหวิดสูญเพิ่มหลังโดนหลอกลงทุนกว่า 26 ล้าน. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2569 จาก https://saranitet.police.go.th/commanders-mission/crime-prevention-and-suppression_20042026_62096/

เกวลิน ต่อปัญญาชาญ และกฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2568). โครงการศึกษาวิจัยมาตรการการกำกับผู้ประกอบธุรกิจแพลตฟอร์มดิจิทัลที่กระทบต่อสิทธิผู้บริโภค: กรณีศึกษาเฟซบุ๊ก. ใน รายงานการวิจัย. สภาองค์กรของผู้บริโภค.

พระราชกฤษฎีกาการประกอบธุรกิจบริการแพลตฟอร์มดิจิทัลที่ต้องแจ้งให้ทราบ พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 78 ก หน้า 17 (23 ธันวาคม 2565).

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 10 ก หน้า 24 (24 มกราคม 2560).

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544. (2544). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 118 ตอนที่ 112 ก หน้า 26 (4 ธันวาคม 2544).

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2567). เสรีภาพและพื้นที่ปลอดภัย: กำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลอย่างไรให้ “สมดุล”. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2569 จาก https://tdri.or.th/2024/12/laws_governing_digital_platforms_1/

สภาองค์กรของผู้บริโภค. (2569). 1 ปี พ.ร.ก.ไซเบอร์ ไร้น้ำยา ต้วมเตี้ยมไม่ทันโจร ชงเยียวยาเหยื่อ. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2569 จาก https://www.tcc.or.th/cyber-law-slow-relief/

BBC NEWS ไทย. (2569). สภาผู้บริโภคฟ้อง แพลตฟอร์มดัง-ธนาคาร ฐานปล่อยมิจฉาชีพหลอกลวงประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 13 มิถุนายน 2569 จาก https://www.bbc.com/thai/articles/cm2jy912jr0o

Cornell Law School. (2026). 47 U.S. Code § 230 - Protection for private blocking and screening of offensive material. Retrieved March 10, 2026, from https://www.law.cornell.edu/uscode/text/47/230

European Union. (2022). Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market For Digital Services and amending Directive 2000/31/EC (Digital Services Act) (Text with EEA relevance). Retrieved March 10, 2026, from https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj/eng

Federal Trade Commission. (2019). FTC Imposes $5 Billion Penalty and Sweeping New Privacy Restrictions on Facebook. Retrieved March 10, 2026, from https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2019/07/ftc-imposes-5-billion-penalty-sweeping-new-privacy-restrictions-facebook

Law & Regulations Database of The Republic of China (Taiwan). (2026). Fraud Crime Hazard Prevention Act. Retrieved March 10, 2026, from https://law.moj.gov.tw/ENG/LawClass/LawAll.aspx?pcode=D0080226

New Mexico Department of Justice. (2026). New Mexico Department of Justice Wins Landmark Verdict Against Meta. Retrieved March 13, 2026, from https://nmdoj.gov/press-release/new-mexico-department-of-justice-wins-landmark-verdict-against-meta/

Republic of Korea. (2023). TELECOMMUNICATIONS BUSINESS ACT. Retrieved March 10, 2026, from https://elaw.klri.re.kr/eng_service/lawView.do?hseq=64463&lang=ENG

Singapore Statutes Online. (2023). Online Criminal Harms Act 2023. Retrieved March 10, 2026, from https://sso.agc.gov.sg/Act/OCHA2023

UK Government. (2023). Online Safety Act 2023. Retrieved March 10, 2026, from https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2023/50